

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Οι πρόσφυγες του 1922 ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΥΗ ΣΥΡΙΓΑ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΡΟΣΙΑΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΧ.ΕΤΟΣ 2016-2017

Δημιουργική γραφή

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της Γ' Γυμνασίου πραγματοποίησαν σε ομάδες τις προτεινόμενες δραστηριότητες των **φύλλων εργασίας** της διαθεματικής διδακτικής πρότασης για την **Ιστορία και Λογοτεχνία**. Μέρος αυτών των δραστηριοτήτων αποτέλεσε η **δημιουργική γραφή**. Στόχος ήταν μια διαφορετική προσέγγιση της Ιστορίας, που δεν εξαντλείται στην αφήγηση και την αναπαραγωγή του σχολικού βιβλίου, αλλά επιχειρείται η εμβάθυνση σε ένα σημαντικό θέμα, όπως το **προσφυγικό ζήτημα**. Ένα πρόβλημα που απασχόλησε την ελληνική κοινωνία το 1922 και την απασχολεί στις μέρες μας, καθώς η Ελλάδα αποτελεί χώρα υποδοχής αλλοεθνών προσφύγων.

Μετά την ανάγνωση και τη μελέτη λογοτεχνικών αποσπασμάτων οι μαθητές/τριες δημιούργησαν τα δικά τους λογοτεχνικά κείμενα. Η δημιουργική γραφή ενεργοποιεί τη δημιουργικότητα. Είναι πολλαπλώς ωφέλιμη, γιατί ο/η μαθητής/τρια παράγει διαφόρων ειδών κειμενικά είδη και εξασκείται στη γλώσσα και το ύφος. Επιπλέον, αποτελεί μέσο για την κατάθεση συναισθημάτων, ιδεών και απόψεων. Τέλος, καλλιεργείται η ευαισθησία και η ενσυναισθητική ικανότητα (μπαίνω στη θέση του άλλου).

Με την ελπίδα ότι το μάθημα της Ιστορίας έγινε πιο ενδιαφέρον και συνειδητοποίησαν τα προβλήματα της προσφυγιάς και τον πόνο των ξεριζωμένων.

Ευχαριστώ θερμά τους/τις μαθητές/τριές μου για τη συμμετοχή τους.

Εύη Συρίγα

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φανταστείτε ότι είστε δημοσιογράφος της εποχής και πρόκειται να γράψετε ένα **άρθρο** για την εφημερίδα στην οποία εργάζεστε, στο οποίο θα αναφέρεστε στους πρόσφυγες μετά την κατάληψη της Σμύρνης.

Οι πρόσφυγες της Σμύρνης

1922: Η γνωστή καταστροφή της Σμύρνης. Ο ελληνικός στρατός έχει αποβιβαστεί στην Μ. Ασία, η υπεροχή των Τούρκων όμως τον νικά. Οι Έλληνες προσπαθούν να φύγουν και να εγκαταλείψουν την Σμύρνη, χιλιάδες από αυτούς πιάνονται αιχμάλωτοι, ενώ οι υπόλοιποι φεύγουν να προλάβουν κάποιο καράβι

ώστε να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Τι θα απογίνουν λοιπόν όλοι αυτοί οι Έλληνες πρόσφυγες της Μ. Ασίας όταν φτάσουν στη χώρα τους; Η κατάστασή τους είναι τραγική, δεν έχουν χρήματα και είναι εξαθλιωμένοι.

Στην Ελλάδα δεν έχουν στέγη, φαγητό, περίθαλψη, ούτε κάποιον να τους βοηθήσει. Οικογένειες με παιδιά που ζουν στους δρόμους, στο λιμάνι, ξέμειναν πτώματα που δεν κατάφεραν να επιβιώσουν. Υπήρχαν άνθρωποι σκοτωμένοι, πνιγμένοι, χτυπημένοι, βασανισμένοι, αλλά η στάση των ντόπιων ήταν το λιγότερο απάνθρωπη. Ενώ έβλεπαν τις συνθήκες της διαβίωσής τους και τις δυσκολίες που περνούσαν δεν έδειχναν καμία προθυμία να βοηθήσουν. Τους αντιμετώπιζαν σαν κατώτερους που θα δημιουργούσαν μόνο καταστροφές στη χώρα τους. Προφανώς δεν είχαν κάποιο συμφέρον για να βοηθήσουν. Εκτός του ότι είχαν σκληρή συμπεριφορά απέναντί τους, και δεν τους βοηθούσαν, τους δημιουργούσαν και προβλήματα. Ήθελαν να τους διώξουν. Οι πρόσφυγες έχουν μείνει με μια τελευταία ελπίδα να σώσουν τις οικογένειές τους και να επιζήσουν. Δεν τα καταφέρνουν όλοι όμως. Πεθαίνουν αβοήθητοι. **ΚΑΙ ΜΑΖΙ ΤΟΥΣ ΠΕΘΑΙΝΕΙ ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΑ.**

“Η συμβολή των προσφύγων στη διαμόρφωση του σύγχρονου Ελληνικού κράτους”

Δημοσιεύτηκε 5 Μαρτίου 2017 Άρθρο

Ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της νεοελληνικής ιστορίας είναι η κατάληψη της Σμύρνης από τους Τούρκους το 1922. Τα ιστορικά στοιχεία αναφέρουν ότι μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920 ήρθε η ήττα των φιλελευθέρων. Ο Βενιζέλος έφυγε από την Ελλάδα και η φιλοβασιλική κυβέρνηση οργάνωσε δημοψήφισμα για την επιστροφή του Κωνσταντίνου. Ο βασιλιάς επέστρεψε και αυτό λειτούργησε ως πρόφαση για τις δυνάμεις της Αντάντ να αναθεωρήσουν τη στάση τους απέναντι στην Ελλάδα. Τελικά μόνο η Αγγλία θα στήριζε την Ελλάδα και πάλι μόνο σε διπλωματικό επίπεδο. Εντωμεταξύ ο Κεμάλ, ενισχυμένος οικονομικά, διπλωματικά και στρατιωτικά εμφανιζόταν αδιάλλακτος. Στις 13 Αυγούστου του 1922 εκδηλώθηκε η τελική Τουρκική επίθεση. Λίγο μετά η Ελληνική άμυνα κατέρρευσε και άρχισε η υποχώρηση. Στις 27 Αυγούστου οι Κεμαλικοί μπήκαν στη Σμύρνη. Η πόλη παραδόθηκε στις φλόγες και οι Έλληνες και οι Αρμένιοι κάτοικοί της στη σφαγή. Η ήττα του Ελληνισμού στρατού σήμαινε και το τέλος του Μικρασιατικού Ελληνισμού. Όσοι Έλληνες σώθηκαν πήραν τον δρόμο για την προσφυγιά. Όλοι οι κάτοικοι που σώθηκαν από τη σφαγή και τη φωτιά, περίμεναν στοιβαγμένοι στην αποβάθρα για να έρθει κάποιο πλοίο να τους μεταφέρει. Άντρες, γέροι, γριές και γυναικόπαιδα εγκατέλειψαν τα σπίτια τους, έμειναν στον δρόμο και ξημεροβραδιάζοντας εκεί και ξάπλωναν πρόχειρα πάνω σε μια κουβέρτα τους. Γυναίκες εγκατέλειψαν τα χρυσαφικά τους θαμμένα στον κήπο του σπιτιού τους, περιμένοντας ότι θα γυρίσουν σύντομα να τα πάρουν. Παιδιά ποδοπατήθηκαν και βρέφη εγκαταλείφθηκαν, γιατί οι μητέρες τους, στον πα-

νικό τους μέρδειψαν τους μπόγους με τα μώρα με τους μπόγους των ρούχων τους. Η παραλία της Σμύρνης γέμισε ανθρώπους, που τις προηγούμενες ημέρες δεν ήξεραν τι είχαν και τώρα βρίσκονταν μόνο με τα ρούχα τους χωρίς καθόλου χρήματα. Μέσα σε όλα αυτά άξιο απορίας ήταν γιατί άργησαν να τους βοηθήσουν οι ξένοι με τα καράβια τους.

Οι πρόσφυγες που έφυγαν και ήρθαν στην Ελλάδα ήταν η μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμών στην ιστορία. Η Ελλάδα κλήθηκε να αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα μέσα σε άσχημες οικονομικές συνθήκες. Έπρεπε να λυθούν προβλήματα στέγασης, να βρεθούν υποδομές υποδοχής και εγκαταστάσεις, να αποκατασταθούν επαγγελματικά οι πρόσφυγες. Αφορούσε το πρόβλημα ενάμιση εκατομμύριο Έλληνες της Ανατολής και 500.000 μουσουλμάνους. Η επιτροπή αποκατάστασης προσφύγων δεν είχε κάποιο χρήσιμο πλάνο για την επανεγκατάσταση τους. Δεν είχε κανένα στατιστικό στοιχείο ούτε για τον αριθμό των προσφύγων ούτε για τις εκτάσεις που μπορούσε να διαθέσει. Αρχικά, εγκατέστησε 72.581 αγροτικές οικογένειες, σχεδόν αποκλειστικά στη Μακεδονία σε σπίτια που άφησαν πίσω οι Μουσουλμάνοι. Στην Τουρκία είχαν προσκληθεί πολλές λεηλασίες, πριν από τη μεγάλη ανταλλαγή των πληθυσμών. Μετά την αναχώρηση των προσφύγων, ο ερχομός τους στην Ελλάδα, “έσπασε” την κυριαρχία της μοναρχίας και οι περισσότεροι υποστήριζαν τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Κάποιοι από τους πρόσφυγες στήριξαν και το κομμουνιστικό κόμμα. Πολλοί πρόσφυγες πέθαναν από επιδημίες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και τις απάνθρωπες συνθήκες αναμονής για επιβίβαση στα πλοία. Η αναλογία των θανάτων ήταν τέσσερις φορές πιο υψηλή από την αναλογία των γεννήσεων.

Τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασής τους έφερναν μαζί τους πολλές αγροτικές γνώσεις και ιδιαίτερα την καλλιέργεια του καπνού και τις σταφίδες. Αυτό προκάλεσε μεγάλες οικονομικές απώλειες για την Ανατολία. Ήταν οι περισσότεροι εξειδικευμένοι εργάτες, οι οποίοι ασχολήθηκαν με το διεθνές εμπόριο και τις επιχειρήσεις. Οι πρόσφυγες εκτέλεσαν μεγάλα έργα, άνοιξαν δρόμους, κατασκεύασαν γέφυρες, εκτέλεσαν μεγάλα λιμενικά έργα, εγγειοβελτιωτικά και κοροϊδεύτικα έργα, κυρίως στις πεδιάδες των Σερρών, της Δράμας και της Θεσσαλονίκης. Διευθετούν τις κοίτες του Στρυμώνα, αποξηραίνουν λίμνες όπως των Γιαννιτσών και παραδίδουν τη γη σε ακτήμονες πρόσφυγες. Μεγάλο τμήμα των προσφύγων ήταν φθηνή εργατική δύναμη και βοήθησε στη δημιουργία παραγωγικών ομάδων. Οι πρόσφυγες έγιναν η αιτία να μοιραστούν τα μεγάλα αγροκτήματα (τσιφλίκια). Κινητοποιήθηκαν οι εγχώριοι πόροι για την εκβιομηχάνιση με βάση την εσωτερική αγορά. Οι πρόσφυγες ασχολήθηκαν πολύ με την ταπητουργία, που ήταν κλάδος άγνωστος στην Ελλάδα. Ίδρυσαν εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας, ξυλουργεία, μηχανουργεία και σιδηρουργεία. Οι ίδιοι πρόσφεραν φθηνά εργατικά χέρια. Η μουσική τους επηρέασε τα λαϊκά στρώματα και το συμφωνικό τραγούδι θα οδηγήσει στο ρεμπέτικο. Το 1922 είναι σημαντικός σταθμός για τη λογοτεχνία. Έφεραν πολλές αλλαγές στον χορό, τη διατροφή την ενδυμασία, τα έθιμα και τη λαογραφία. Βοήθησαν στη διαμόρφωση της ελληνικής κοινωνίας. Όλα τα παραπάνω δείχνουν τη μοναδική προσφορά των προσφύγων οι οποίοι, διαμόρφωσαν το σύγχρονο ελληνικό κράτος και του έδωσαν τον αέρα της αναμόρφωσης, της καινοτομίας και του πολιτισμού.

Γ1

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φανταστείτε ότι ήσαστε πρόσφυγας ή προσφυγοπούλα το 1922 και **αφηγείστε** σε οικείο σας πρόσωπο τα βιώματά σας και τις δυσκολίες που αντιμετωπίσατε τους πρώτους μήνες του ξεριζωμού.

Αχ, **εγγονέ** μου και να ήξερες τι πέρασα το **1922**. Εσείς οι νέοι τα μόνα πράγματα που σας κάνουν τη ζωή δύσκολη και στεναχωριέστε είναι ότι δεν έχετε κινητό, τηλεόραση ή άλλα τέτοια ηλεκτρονικά μαραφέτια. Μπροστά σε αυτά που πέρασα εγώ το 1922, αυτά δεν είναι τίποτα. Εγώ, στην ηλικία σου έπρεπε να προσπαθήσω να ζήσω. Τη χαρά και την ανεμελιά δεν τη βίωσα. Σαν σήμερα, Σεπτέμβρη μήνα, από 'κει που είχα το σπίτι μου, τα ρούχα μου, το φαγητό μου βρέθηκα σε μια βάρκα έχοντας πολύ λίγα και σημαντικά πράγματα μαζί μου. Κατέληξα να πηγαίνω σ' έναν τόπο άγνωστο, που δεν τον ήξερα, κοιτάζοντας πίσω όλες μου τις όμορφες αναμνήσεις που είχαν κι αυτές τυλιχτεί στις φλόγες. Όταν έφτασα στον προορισμό αντίκρισα ένα καινούργιο περιβάλλον, που πρέπει να προσαρμοστώ. Φοβάμαι πολύ και όλη την ώρα ήμουν στην αγκαλιά της μαμάς μου και έκλαιγα, ενώ εκείνη προσπαθούσε να με παρηγορήσει. Τις επόμενες μέρες, άρχισα να συνηθίζω κι αποφάσισα να κάνω καινούριες γνωριμίες με τους ντόπιους. Τι ήθελα και το 'κανα. Άρχισε ο καθένας να με λέει **Τουρκόπορο, Βρωμοτουρκαλά**. Πεινούσαμε και μας πέταγαν φαγητό αντιμετωπίζοντάς μας σαν σκουπίδια. Πόσες διαμαρτυρίες, πόσοι ξυλοδαρμοί, πόσες ρατσιστικές ενέργειες. Ειλικρινά, δε θέλω να τα θυμάμαι. Γι' αυτό να εύχεσαι να μην έχεις τα παιδικά χρόνια που είχα εγώ και να είσαι ευχαριστημένος και χαρούμενος με όσα σου προσφέρονται.

Αχ, **εγγονέ** μου και να ήξερες τι πέρασα το **1922**. Εσείς οι νέοι τα μόνα πράγματα που σας κάνουν τη ζωή δύσκολη και στεναχωριέστε είναι ότι δεν έχετε κινητό, τηλεόραση ή άλλα τέτοια ηλεκτρονικά μαραφέτια. Μπροστά σε αυτά που πέρασα εγώ το 1922, αυτά δεν είναι τίποτα. Εγώ, στην ηλικία σου έπρεπε να προσπαθήσω να ζήσω.

Δεκέμβριος του 1930, φίλε μου... ούτε που κατάλαβα πότε πέρασε ο καιρός, ούτε που κατάλαβα πότε φύγαμε από την πατρίδα. Θυμάμαι την πόλη μου, το μέρος που μεγάλωσα και έχω στην ψυχή μου, να καίγεται, να είναι μες τις φλόγες και τους ανθρώπους να φωνάζουν και να τρέχουν πανικόβλητοι προς το λιμάνι μπας και σωθούν από την βαρβαρότητα του κεμαλικού στρατού. Θυμάμαι λοιπόν να χώνομαι και εγώ σε κάποια βάρκα έχοντας μόνο ελάχιστα λεφτά για να δώσω στον καπετάνιο και τίποτα άλλο πηγαίνοντας προς την άγνωστη για μένα τότε Αθήνα. Ήμουν σε άθλια κατάσταση, ήμουν κουρελιασμένος, πεινασμένος και φοβισμένος αλλά το κυριότερο; **Ήμουν ξεριζωμένος από τον τόπο μου!** Δεν είχα τίποτα, ούτε φαΐ, ούτε στέγη, ούτε πια την αξιοπρέπεια και την τιμή μου που είχε χαθεί μαζί με όλα τα άλλα και αυτό σε ποιον; Σε εμένα, που πίσω στην Σμύρνη είχα όλων τον σεβασμό και ήμουνα ένας άνθρωπος με κύρος και ένα καλό όνομα στην κοινωνία. Όμως εδώ μας αντιμετώπιζαν όλους σαν ξένους, σαν να μην είμαστε Έλληνες αλλά σαν Τούρκοι, που κανένας δεν ενδιαφερόταν να τους βοηθήσει, αλλά αντίθετα ήθελε να τους κάνει τη ζωή πιο δύσκολη. Έτσι ζώντας αβοήθητος σε μία σκηνή και έχοντας λιγοστό φαγητό έπρεπε να ξεκινήσω τη ζωή μου από το μηδέν. Ήμουν ταλαιπωρημένος, υποσιτισμένος και είχα μια υποτυπώδη στέγαση, όμως παρ' όλα αυτά ήμουν αναγκασμένος να εργαστώ σκληρά υπό τραγικές συνθήκες στα εργοστάσια προκειμένου να επιβιώσω. Και κάπως έτσι μέσα στην ταλαιπωρία και τη δυστυχία πέρασαν οι πρώτοι μου μήνες μετά τον ξεριζωμό ώσπου βρήκα μια πιο αξιοπρεπή εργασία και κατάφερα να βελτιώσω τον τρόπο ζωής μου.

Γ1

Είναι δύσκολο να είναι κανείς **πρόσφυγας**. Όταν αρχίζει ένας πόλεμος πρέπει να βρεις τρόπο να επιβιώσεις και ο μόνος τρόπος να το κάνεις αυτό είναι να τα παρατήσεις όλα και να φύγεις, να πας σε άλλη χώρα στην οποία μπορείς να ζήσεις με ασφάλεια.

Πριν αρχίσει ο πόλεμος η ζωή μου ήταν καταπληκτική και είχα πολλούς φίλους. Περνούσαμε πολύ καλά όλοι μαζί, πηγαίναμε στην σχολή, πηγαίναμε βόλτες και είχαμε όνειρα για το μέλλον μας τα οποία όμως μια μέρα καταστράφηκαν. Άρχισε ο πόλεμος και τότε τα χάσαμε όλα. Υπήρχε φτώχεια, πείνα, βομβαρδισμοί, νεκροί. Αυτό που με στεναχωρεί πιο πολύ από όλα είναι ότι δεν κατάφερα να επικοινωνήσω ποτέ ξανά με τους φίλους μου, δεν ξέρω αν ζουν ή αν έχουν πεθάνει. Μια μέρα λοιπόν αποφασίσαμε να φύγουμε. Πήραμε τα βασικά πράγματα και ξεκινήσαμε για το δύσκολο ταξίδι. Πληρώσαμε πολλά λεφτά για να μας αφήσουν να ανέβουμε στο καραβάκι. Το κρύο, το νερό και ο άνεμος το έκαναν ακόμα πιο δύσκολο. Ήμαστε για ώρες σε ένα μικρό καραβάκι, στριμωγμένοι όλοι μαζί, στη μέση του πουθενά. Μέχρι που ένα βράδυ μέσα στο σκοτάδι είδαμε ένα φως να έρχεται κατά πάνω μας. Ήταν ένα καράβι που είχε κάποιους πάνω και μας φώναζαν, δεν καταλάβαινα όμως τι έλεγαν, αλλά δε νομίζω να έλεγαν κάτι καλό. Εμείς συνεχίσαμε και ξαφνικά άρχισε να μπαίνει πολύ νερό στο καραβάκι μας το οποίο μετά άρχισε να βουλιάζει. Τότε αναγκαστήκαμε να μπούμε στην θάλασσα. Ήμαστε όλοι τρομαγμένοι, τα παιδιά έκλαιγαν. Προσπαθούσαμε να κολυμπάμε για να σωθούμε. Κάποιοι προσπαθούσαν να σώσουν τα παιδιά τους. Το μόνο πράγμα που θέλαμε ήταν να καταφέρουμε να φτάσουμε στην Ελλάδα ζωντανοί. Έτσι μετά από πολλές ώρες αγώνα καταφέραμε οι περισσότεροι να φτάσουμε στη στεριά. Ευτυχώς που ήμαστε αρκετά κοντά και μπορέσαμε να κολυπήσουμε. Πολλά παιδιά και γυναίκες δεν τα κατάφεραν, όπως επίσης και κάποιοι άντρες οι οποίοι προσπαθούσαν να σώσουν τις οικογένειες τους. Άλλοι δεν ήξεραν κολύμπι και πνίγηκαν.

Την άλλη μέρα πήγαμε στην πόλη. Κοιμόμασταν στον δρόμο. Εγώ με τους γονείς μου πηγαίναμε από το ένα παγκάκι στο άλλο. Περνούσαν οι άνθρωποι και μας έβριζαν και μας έλεγαν να γυρίσουμε στην χώρα μας. Μία μέρα όμως ήρθε μία γιαγιά και μου έδωσε μια τυρόπιτα να φάω, μας πήρε στο σπίτι της και μας φιλοξένησε για πολύ καιρό, δεν ξέρω τι θα είχαμε κάνει χωρίς αυτήν. Μας βρήκε δουλειά, έτσι μαζέψαμε κάποια χρήματα και πήγαμε σε ένα μικρό σπίτι. Πηγαίνω κάθε Σαββατοκύριακο στη γιαγιά και με βοηθάει να μάθω τη γλώσσα. Μας βοήθησε να κάνουμε μία νέα αρχή. Υπάρχουν **άνθρωποι!**

ΕΝΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ

Για κάποιους ένα επίκαιρο γεγονός, για εμάς τους πρόσφυγες μια καινούργια ζωή. Στην Ελλάδα φτάσαμε πάμφτωχοι και εξαθλιωμένοι έχοντας πουλήσει ό,τι είχαμε και δεν είχαμε για να μπούμε στα καράβια με τα αδέρφια μας αφήνοντας πίσω την αγαπημένη μας Σμύρνη. Μεσα σε όλη την δυστυχία μας, είχαμε μια σπιθαμή ελπίδας πως οι Έλληνες θα μας υποδεχθούν και θα μας βοηθήσουν, ελπίζαμε πως θα βρούμε καλύτερη κατάσταση από αυτή που αφήσαμε πίσω στη Σμύρνη μαζί με τις αναμνήσεις μας, τα όνειρά μας και οι περισσότεροι από εμάς τους γονείς μας, τα αδέρφια μας και τους φίλους μας ή για να το θέσω καλύτερα τη ζωή μας ολόκληρη.

Όταν φτάσαμε στην Ελλάδα ο κόσμος έμενε στα βαγόνια των σιδηρόδρομων ή στις εγκαταλειμμένες αποθήκες. Υποδομές υποδοχής και εγκατάστασης όπως και δημόσια υγεία δεν υπήρχε. Στην Ελλάδα ήμασταν κυριολεκτικά και μεταφορικά άστεγοι. Στη Σμύρνη μάς έλεγαν «Έλληνες» και στην Ελλάδα «Τούρκους». Έτσι στην Ελλάδα τα πράγματα για εμάς ήταν πολύ δύσκολα, δεν υπήρξε συμπάθεια, υπήρξε όμως εμπάθεια και αντιπάθεια προς εμάς. Στη συνέχεια υπήρξε ρατσισμός των ντόπιων Ελλήνων προς τους πρόσφυγες Έλληνες, για λόγους όπως τα κτήματα. Οι ντόπιοι Έλληνες φοβήθηκαν πως οι πρόσφυγες θα τους πάρουν τα χωράφια. Τότε ήταν που άρχισε να μιλάει το χρήμα. Επίσης τότε άρχισαν οι χαρακτηρισμοί «Τουρκόσποροι», ξενομερίτες και πολλοί προσβλητικοί χαρακτηρισμοί που μας έκαναν να νιώθουμε πολύ κατώτεροι και ξένοι στην αποκαλούμενη «χώρα» μας, γιατί ο πραγματικός τόπος μας ήταν αυτός που αφήσαμε πίσω. Το πιο δύσκολο στην Ελλάδα ήταν η προσαρμογή μας και η επαγγελματική μας αποκατάσταση. Σχεδόν κανένας Έλληνας δεν μας ήθελε στη δουλειά του και σχεδόν ό,τι καταφέραμε, το καταφέραμε μόνοι μας. Η ένταξή μας στην ελληνική κοινωνία ήταν πολύ δύσκολη. Πολλοί κατάφεραν να γίνουν πετυχημένοι επαγγελματίες, άλλοι να σταθούν στα πόδια τους και τελικά να πραγματοποιήσουν τα όνειρα τους.

Όλοι εμείς, όμως, πάντα θα ζούμε με τη νοσταλγία που κουβαλάμε μέσα μας, από τη στιγμή που επιβιβαστήκαμε στις βάρκες με την εικόνα της φλεγόμενης Σμύρνης πίσω μας, μιας Σμύρνης που καιγόταν με τα παιδικά μας χρόνια και τις ζωές μας.

Γ3

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φανταστείτε ότι είστε πρόσφυγας ή προσφυγοπούλα του 1922 και υφίστασθε τη ρατσιστική συμπεριφορά των γηγενών. Γράψτε τις σκέψεις σας σε μία σελίδα του προσωπικού σας **ημερολογίου**.

4 Οκτωβρίου 1925

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Μόλις φτάσαμε στην Καισαριανή. Οι συνθήκες εδώ είναι άθλιες. Δεν καταφέραμε να εξασφαλίσουμε μια κατοικία ως πολυμελής και φτωχή οικογένεια, γι' αυτό και μας πέταξαν σαν σκουπίδια σε δύο οικήματα. Από την στιγμή που πάτησα το πόδι μου εδώ κατάλαβα ότι δε θα περάσουμε καθόλου καλά. Η μαμά συνέχεια κλαίει. Ο μπαμπάς προσπαθεί να την παρηγορήσει, αλλά δεν τα καταφέρνει. Ο Κοσμάς κρυώνει στη σκηνή αφού η κουβέρτα του έπεσε στη θάλασσα την ώρα που ταξιδεύαμε. Δεν ξέρω τι να κάνω. Έχω αρχίσει και φοβάμαι.

5 Οκτωβρίου 1925

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Η μέρα σήμερα δεν ξεκίνησε καλά. Πεινάμε. Η μαμά μου ζήτησε από έναν κύριο με στολή λίγο φαγητό και του έδωσε και τα λιγοστά χρήματα που είχαμε και αυτός της πέταξε στα χέρια ένα ξερό κομμάτι ψωμί. Εντάξει εγώ μπορώ να το φάω αλλά ο Κοσμάς είναι μωρό. Μόνο γάλα πίνει. Αλλά εδώ γάλα δεν έχει και συνέχεια κλαίει. Βγήκα και εγώ έξω να ζητήσω κάτι παραπάνω. Ζήτησα ευγενικά από έναν κύριο να μου δώσει λίγο γάλα για τον αδελφό μου. Εκείνος, όμως, με έσπρωξε και μου είπε «Φύγε από εδώ τουρκόσπορε, μη με πλησιάζεις!». Έβαλα κατευθείαν τα κλάματα και έτρεξα στη μαμά. Η μαμά μου λέει να μη στεναχωριέμαι και να μην τους παρεξηγώ, γιατί και αυτοί έχουν περάσει πολλά. Δεν ξέρω αν λέει αλήθεια. Το ελπίζω.

6 Οκτωβρίου 1925

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

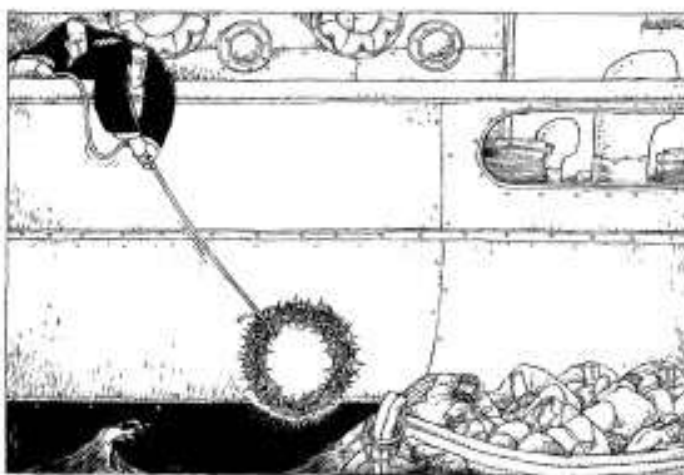
Σήμερα ο μπαμπάς έπιασε δουλειά σε ένα χωράφι. Ο κύριος, όμως, που έχει το χωράφι δεν του φέρεται καλά ούτε του δίνει τα λεφτά που θα έπρεπε. Ο μπαμπάς έρχεται στεναχωρημένος στη σκηνή με ένα μαρούλι, μια πατάτα, οτιδήποτε. Κάθε βράδυ μαζευόμαστε όλοι μαζί γύρω από μια φωτιά, μαγειρεύουμε ό,τι έχει ο καθένας σε μια πρόχειρη κατσαρόλα και το μοιραζόμαστε. Πολλές φορές υπάρχουν τσακωμοί, επειδή δε φτάνει το φαγητό για όλους και εγώ

πηγαίνω και κρύβομαι. Φοβάμαι. Γιατί γίνεται άραγε ο πόλεμος; Δεν ξέρω... αυτές είναι δουλειές των μεγάλων.

7 Οκτωβρίου 1925

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Σήμερα μάλλον είναι η τελευταία μέρα που γράφω, επειδή τελείωσαν τα χαρτιά του τετραδίου. Βλέπεις, τα χρησιμοποιούμε για να ανάβουμε τις αυτοσχέδιες φωτιές για να μην κρυώνουμε. Οι άνθρωποι εδώ συνέχεια μας βρίζουν. Μας λένε «**Τούρκους**» και «**Γιαουρτοβαφτισμένους**», αλλά εμείς δεν είμαστε Τούρκοι, είμαστε σαν κι αυτούς. Έλληνες. Αλλά αυτοί δεν το καταλαβαίνουν. Τις γυναίκες τις λένε «**Σμυρνιές**», αλλά δεν καταλαβαίνω πού είναι το κακό εφόσον η Σμύρνη ήταν ο τόπος κατοικίας μας. Αχ τι ωραία χρόνια! Αν και είμαι μικρή, θυμάμαι τα πάντα από το σπίτι. Τον ωραίο μας κήπο με τους πανσέδες, τον λαχανόκηπο με όλων των λογίων τα λαχανικά... Το μπάνιο, την κουζίνα, το σαλόνι. Τώρα όλα αυτά βρίσκονται σε μία σκηνή που όταν βρέχει γεμίζει νερά και στο τέλος κρυώνουμε και αρρωσταίνουμε. Ούτε φάρμακα έχει εδώ! Τίποτα δεν έχει εδώ! Πόσο θα ήθελα να γυρίσω τον χρόνο πίσω και να σταματούσα όλα τα κακά. Ελπίζω να τα ξεπεράσουμε όλα αυτά και να δημιουργήσουμε ένα μέλλον καλύτερο. Αλήθεια, πόσο καιρό κρατάει ο πόλεμος;

Γ3

20 Οκτωβρίου 1922

Λαύριο Αττικής

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Δεν τους καταλαβαίνω καθόλου αυτούς τους μεγάλους. Τι πάει να πει πρόσφυγες; Είμαστε και εμείς Έλληνες και εμείς έχουμε δικαιώματα σε αυτή την πατρίδα, όπως και αυτοί, αποκαλούσαν τη Σμύρνη πατρίδα τους, έτσι και εμείς, την Ελλάδα. Μα... κυρίως πρέπει να σεβόμαστε ο ένας τον άλλο γιατί είμαστε άνθρωποι, αδέρφια. Μας κάνουν να νιώθουμε πως είμαστε βάρος, αλλά εμείς ποτέ δεν τους βλάψαμε. Εισπράττουμε καθημερινά μια συμπεριφορά εχθρική, άθλια μα... εμείς την ανεχόμαστε. Οι Έλληνες γηγενείς μάς αντιμετωπίζουν με τόσο μίσος, με τόση εμπάθεια, θαρρεί κανείς, πως εμείς είμαστε οι Τούρκοι.

Δεν ξέρω, μπορεί να βλέπω λάθος, μπορεί να έχω παρεξηγήσει κάποια πράγματα, μα.... την άποψη μου για τις ανθρώπινες σχέσεις και συμπεριφορές αποκλείεται, δεν την αλλάζω. **Εμείς οι Σμυρνιοί**, είμαστε φιλόανθρωποι, **αγαπάμε τους ανθρώπους ανεξάρτητα από την καταγωγή τους, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση, γιατί πάνω από όλα είναι άνθρωποι.** Νιώθω βαθιά θλίψη που με αποκαλούνε «τουρκόσπορο» οι συμπατριώτες μου, διότι δε συμμερίζονται πόσα βάσανα έχουμε περάσει και πως άθελα μας βρισκόμαστε σε αυτή την κατάσταση. Δεν πιστεύω τόσο πως φταίνε οι γηγενείς όσο η πολιτική. Η πολιτική ευθύνεται για την καταστροφή της πατρίδας. Κάθε μέρα που περνάει μελαγχολώ ακόμα πιο πολύ. Μου λείπει πολύ η πατρίδα, το κουκλίστικο και φωτεινό δωμάτιο μου, με τις χρωματιστές κουρτίνες, το ροζ μου γραφειάκι με την σκαλιστή καρέκλα, οι πανέμορφες πορσελάνινες κουκλίτσες μου οι οποίες στόλιζαν, το ξύλινο και καθαρό κρεβάτι μου, τα δαντελωτά φορέματα μου, τα χρυσά μου σκουλαρίκια, όλα αυτά και πολλά άλλα με κάνουν να αναπολώ εκείνες τις μέρες. Τι δε θα έδινά για να ξαναέβλεπα το δωμάτιό μου, το σπίτι μου, τον τόπο μου, τις φίλες μου. Ο πατέρας λέει πως δεν υπάρχει περίπτωση να ξαναγυρίσουμε, είναι οριστικό, η Σμύρνη «χάθηκε».

Προχτές το απόγευμα άκουσα κάποια παιδιά να παίζουν λίγο πιο κάτω από τον τόπο διαμονής μας. Πήγα να τα πλησιάσω, να παίξω μαζί τους. Τώρα που το σκέφτομαι πόσο καιρό έχω να παίξω; Φοβάμαι στο τέλος μήπως ξεχάσω τι σημαίνει παιχνίδι, η προσφυγιά μάς ανάγκασε όλους να μεγαλώσουμε πριν την ώρα μας. Καθώς λοιπόν πλησίασα τα παιδιά, πριν προλάβω να μιλήσω τα άκουσα να λένε, έρχεται το κακόμοιρο προσφυγόπουλο, αυτό το βρωμιάρικο να παίξει με εμάς. Τι νομίζει πως είναι; Ξεχνάει πως δεν είναι σαν και εμάς; Σαν πολύ αέρα μου φαίνεται πως πήραν τα γιαουρτοβαπτισμένα. Έτσι λοιπόν για να μην υποστώ την ταπείνωση έκανα μια γρήγορη μεταβολή, τάχα μου πως είχα ξεχάσει κάτι. Δεν περίμενα ποτέ να ακούσω τέτοια πράγματα από συμπατριωτάκια μου. Όταν ανέφερα το περιστατικό στην μητέρα, εκείνη είπε πως εκείνα τα παιδιά ήταν δασκαλεμένα από τους γονείς τους να αποφεύγουν εμάς, τους δήθεν κακομοίρηδες. Κακομοίρηδες, συμπλήρωσε, είναι αυτοί και η απαράδεκτη συμπεριφορά τους, εμείς είμαστε αξιοπρεπείς άνθρωποι. Τέτοιοι άνθρωποι είναι για λύπηση, έκλει-

σε. Μετά από αυτό το δίδαγμα από τη μητέρα, κατάλαβα ποσό «μικροί» μπορεί να γίνουν οι άνθρωποι.

Την επόμενη μέρα μετά το περιστατικό, πάλι έπαιζαν κάποια παιδιά, αυτή τη φορά διαφορετικά. Καθώς εγώ λοιπόν προχωρούσα, άκουσα φωνές να φωνάζουν, έρχεσαι να παίξεις μαζί μας; Ήταν το τελευταίο πράγμα που περίμενα να ακούσω. Αμέσως ανταποκρίθηκα στο κάλεσμα τους και πήγα να παίξω. Παίξαμε κουτσό, κρυφτό και κυνηγητό. Έπειτα, μιλήσαμε λίγο και αμέσως κατάλαβα τον λόγο που με είχαν φωνάξει αυτά τα παιδιά. Ήταν και εκείνα προσφυγόπουλα, όχι από τη Σμύρνη από άλλη ξένη χώρα. Μιλούσαμε για όλα αυτά που έχουμε υποστεί από τους γηγενείς Έλληνες και αλληλοκαταλαβαινόμασταν, μιλούσαμε για τις τότε ωραίες στιγμές που είχαμε περάσει στην πατρίδα μας, τα όμορφα σπίτια μας και τα δωμάτια μας. Ήταν μια αναζωογονητική στιγμή της ημέρας, οπού επιτέλους μπόρεσα να μιλήσω για τα προβλήματα μου και τις ανησυχίες μου. Έτσι έβγαλα και το συμπέρασμα πως τελικά, περισσότερη αποδοχή και κατανόηση εισέπραξα από τους ξένους, πάρα από τους συμπατριώτες μου. **Τέτοιοι άνθρωποι, όπως οι γηγενείς, ντροπιάζουν το ανθρώπινο είδος.** Ελπίζω να καταλάβουν μια μέρα το λάθος τους. Ελπίζω μόνο να μην είναι αργά.... .

Σε ευχαριστώ πολύ που με άκουσες αγαπητό μου ημερολόγιο και που με ακούς κάθε μέρα γενικά, που δείχνεις τόση επιμονή μαζί μου.

Σε υπερεκτιμώ και σε αγαπώ,

δική σου, Νίνα

Γ1

Αγαπητό ημερολόγιο,

Άλλη μια μέρα πέρασε που χρειάστηκε να έρθω αντιμέτωπη με τους γηγενείς και να υποστώ τη ρατσιστική συμπεριφορά τους, χωρίς να είμαι η ίδια σε θέση να αντιδράσω. Πραγματικά είχα ελπίδες πως η κατάσταση θα άλλαζε μετά από κάποιο διάστημα και πως το μίσος και η έχθρα τους για εμάς θα εξανεμιζόταν. Όμως, πλέον έχουν περάσει τρεις μήνες από τότε που ήρθαμε στην Αθήνα από τη Σμύρνη και η κατάσταση παραμένει η ίδια με τις πρώτες μέρες της διαμονής μας εδώ.

Δεν περνάει μέρα που να μη δεχτώ, εγώ ή οικογένεια μου, τουλάχιστον ένα ρατσιστικό σχόλιο και έτσι δε γλιτώσα από τα προσβλητικά σχόλια των γηγενών ούτε τη σημερινή μέρα. Σήμερα, είναι Παρασκευή, βέβαια, πλέον έχει βραδιάσει, και όπως κάθε άλλη καθημερινή έπρεπε να πάω στο σχολείο, ύστερα να βοηθήσω τον πατέρα μου σε ορισμένες δουλειές και τέλος, να έρθω στο σπίτι να διαβάσω. Η διάθεσή μου ήταν καλή, για άλλη μια φορά, ήμουν αισιόδοξη πως τα πράγματα θα ήταν καλύτερα και κάτι διαφορετικό θα συνέβαινε. Όμως, με το που φτάνω στο σχολείο αρχίζουν όλοι οι μαθητές να κάνουν πηγαδάκια, να με κοιτάνε με ύφος και έκφραση αηδίας σαν να είμαι ολότελα διαφορετική από εκείνους και να σχολιάζουν ότι προσβλητικό μπορούσαν να σκεφτούν. Κάποιοι συμμαθητές μου, μάλιστα, φώναζαν διάφορους χαρακτηρισμούς και ο σκοπός τους ήταν να τους ακούσω και να με κάνουν να αισθανθώ άσχημα. Το έχω συνηθίσει πλέον, δεν επηρεάζει τόσο τη διάθεσή μου, όμως σίγουρα επηρεάζει την απόδοσή μου στο σχολείο και τη συμπεριφορά μου στους κοντινούς μου ανθρώπους που δε φτάνει σε τίποτα, απλώς σε αυτούς είναι ο μόνος μου τρόπος να ξεσπάσω και κάποιες φορές το κάνω εντελώς ασυναίσθητα. Αφού πέρασαν οι ώρες στο σχολείο με την κατάσταση να παραμένει ίδια, πήρα πλέον το μεσημέρι το τρένο, ώστε να επιστρέψω σπίτι, όπου με περίμενε ο μπαμπάς. Ανυπομονούσα να φτάσω στον προορισμό μου και να κλειστώ στο σπίτι μου, όχι επειδή το ένιωθα σαν ένα μέρος φιλικό, αλλά απλά και μόνο για να ξεκουραστώ και να αποφύγω τους γηγενείς. Την ώρα που τα σκεφτόμουν αυτά, μπήκε μια παρέα εφήβων από το σχολείο μου στο βαγόνι που ήμουν κι ήλπιζα να περάσω απαρατήρητη. Όμως, ύστερα από δύο λεπτά με εντόπισαν κι άρχισαν να με προσβάλλουν και να μου φωνάζουν να γυρίσω πίσω, γιατί δε με ήθελαν εδώ. Ήμουν αναγκασμένη να ακούω όλα όσα είχαν να πουν χωρίς να αντιδράω μέχρι να φτάσω σπίτι, όπου θα μπορούσα να ηρεμήσω.

Σου περιέγραψα με λίγα λόγια τη μέρα μου, γιατί χρειάζομαι κάποιος να μ' ακούσει και να καταλάβει πώς αισθάνομαι. Δεν είμαι χαρούμενη πλέον, η κατάσταση δεν έχει βελτιωθεί καθόλου, εδώ και αρκετό καιρό και νιώθω αγανακτισμένη. Δε νομίζω πως μπορώ να ζήσω κάπου που οι άνθρωποι με αντιμετωπίζουν έτσι, αλλά και να μπορώ, σίγουρα δε θέλω. Δε θέλω να με μειώνουν συνέχεια οι γύρω μου και να μην καταλαβαίνουν πως είμαι κι εγώ άνθρωπος και έχω αισθήματα. Δεν ήταν επιλογή μου να έρθω εδώ, ούτε μπορώ να γυρίσω πίσω στη Σμύρνη. Καθημερινά, κατεβάζουν το ηθικό όλων των προσφύγων και μας κάνουν να αισθανόμαστε σαν σκουπίδια. Η αυτοπεποίθησή μου πλέον ακουμπάνε το μηδέν και η υπομονή μου εξαντλείται. Δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν πως είμαστε άνθρωποι όπως κι εκείνοι και πως μπορούν να μας πληγώσουν; Τόσο δύσκολο τους είναι να μας αντιμετωπίσουν ως ίσους και να μας φέρονται με σεβασμό;

Κάθε μέρα αποθαρρύνομαι όλο και περισσότερο κι όταν τολμάω να ελπίζω, στο τέλος πονάει που πρέπει να αποδεχτώ πως τίποτα δε θα αλλάξει. Γενικά, ξέρω πως όσο ζω εδώ, θα μου φέρονται με τον ίδιο τρόπο, όμως βαθιά μέσα μου, κάποιες φορές, με πιάνω να έχω ελπίδα πως αύριο τα πράγματα θα είναι καλύτερα. Παρολ' αυτά, δεν ξέρω πόσο καιρό θα αντέξω αυτού του είδους την αντιμετώπιση και συμπεριφορά.

Γ2

4^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φανταστείτε ότι έχετε τη δυνατότητα να πάρετε **συνέντευξη** από ένα πρόσωπο που αναφέρεται στα κείμενα που σας δόθηκαν (π.χ. εργάτης/τρια, εργοστασιάρχης κτλ.). Ποιες ερωτήσεις θα του θέτατε;

Δ: Καλησπέρα σας!

Π: Γεια σας!

Δ: Πώς ονομάζεστε; Και πόσο χρονών είστε;

Π: Ονομάζομαι Βασίλης Ιακωβίδης και είμαι 80 χρόνων.

Δ: Θα θέλαμε να σας κάνουμε μερικές ερωτήσεις σχετικά με την κατάσταση που βιώσατε ως **Μικρασιάτης πρόσφυγας**.

Π: Πείτε μου

Δ: Αρχικά πώς νιώσατε που αποξενωθήκατε από τη γενέτειρα πόλη σας; Και τι δυσκολίες αντιμετώπισατε κατά την πορεία σας στην Ελλάδα;

Π: Όταν νιώσαμε τον κίνδυνο του τούρκικου ζυγού καταλάβαμε πως έπρεπε να εγκαταλείψουμε άμεσα τη ζωή που ζούσαμε στη Μ. Ασία. Πήραμε μερικά βασικά υπάρχοντα μας ώστε να καλύψουμε ορισμένες, αλλά σημαντικές ανάγκες μας, κατά τη διάρκεια ενός ενδεχομένως επικίνδυνου ταξιδιού. Μόνο ένα συναίσθημα φόβου επικρατούσε το αν εγώ και η οικογένεια μου θα επιβιώναμε ή όχι! Καθώς πηγαίναμε προς το λιμάνι για να επιβιβαστούμε σε κάποια βάρκα που μπορεί να βρίσκαμε, αφήναμε πίσω μας ουρλιαχτά και κραυγές αγωνίας. Όταν φτάσαμε στο λιμάνι επιβιβαστήκαμε στο πρώτο πλοίο που είχε ως προορισμό την Ελλάδα. Αν και ήμαστε πολλά άτομα πάνω στο πλοίο, το ταξίδι κύλησε ομαλά. Με το που πατήσαμε το πόδι μας στην Ελλάδα, ενώ περιμέναμε πως οι Έλληνες θα μας υποδεχτούν θερμά και η τύχη μας θα άλλαζε προς το καλύτερο, η αντιμετώπιση που δεχτήκαμε από τους ντόπιους Έλληνες ήταν ρατσιστική, απάνθρωπη και απαξιοτική, δεν έλειπαν αρνητικά και υβριστικά σχόλια. Μας αποκαλούσαν ανάμεσα στα άλλα και Τουρκόσπορους. Οι γηγενείς δεν αναγνώριζαν τα δικαιώματά μας και ξεχνούσαν πως και εμείς είμαστε άνθρωποι. Βιώσαμε πραγματικά δύσκολες συνθήκες, όπως πείνα, φτώχεια και σε συνδυασμό με τη μεγάλη ταλαιπωρία γρήγορα ήρθαν και οι αρρώστιες. Επιπλέον, αντιμετωπίζαμε προβλήματα και με τη διαμονή μας καθώς δεν υπήρχαν χώροι να φιλοξενηθούμε. Έτσι, μείναμε στην ύπαιθρο ελπίζοντας να βρεθεί σύντομα μια λύση. Επίσης, μας εκμεταλλεύονταν σε μεγάλο βαθμό. Εργαζόμεσταν σε χωράφια και η αμοιβή μας δεν αντιστοιχούσε στον κόπο και την εργασία μας.

Δ: Η ζωή στην πατρίδα σας ήταν καλύτερη;

Π: Σίγουρα υπήρχαν και εκεί δυσκολίες. Ωστόσο, είχαμε τα σπίτια μας, τις περιουσίες μας, ένα πιάτο φαγητό. Φτάνοντας εδώ στερηθήκαμε όλα τα απαραίτητα. Ποτέ δεν περιμέναμε τέτοια αντιμετώπιση.

Δ: Σήμερα πιστεύετε πως έχετε γίνει αποδεχτοί στην κοινωνία;

Π: Η αλήθεια είναι πως πλέον δε γίνονται διακρίσεις εις βάρος μας και έχουμε ενσωματωθεί πλήρως στο κοινωνικό σύνολο.

Δ: Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο που αφιερώσατε.

Π: Κι εγώ σας ευχαριστώ!

-Γεια σας είμαστε από μια δημοσιογραφική εταιρία και θα θέλαμε να σας κάνουμε μερικές ερωτήσεις.

-Βεβαίως, πείτε μου.

-Πως ήταν η έλευση και η ένταξη σε αυτήν την κοινωνία;

-Μέχρι στιγμής όλα είναι δύσκολα, το ταξίδι από τη Σμύρνη ήταν μακρύ και επίπονο. Αναγκαστήκαμε να δώσουμε όλα όσα είχαμε σε δουλεμπόρους προκειμένου να γλυτώσουμε.

-Πώς σας αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της περιοχής;

-Άσχημα, πολύ άσχημα, μας συμπεριφέρονται σαν να είμαστε ξένοι. Μας κοιτούν περίεργα και υποτιμητικά λες και εμείς θέλαμε να φύγουμε απ' τα σπίτια μας κυνηγημένοι μένοντας με την ελπίδα ότι μπορούσαμε να τα καταφέρουμε.

-Πώς τα πηγαίνετε με την εργασία;

-Χα χα, εδώ άσ' τα να πάνε, αποτελούμε την ετοιμολογία της λέξης εκμετάλλευση...

-Τι εννοείτε με αυτό;

-Εννοώ ότι λόγω της απελπισίας μας, μας δίνουν θέσεις εργασίας χωρίς προϋποθέσεις ασφαλείας σε αντίξοες συνθήκες και με μισθό ο οποίος δεν αρκεί για να καλύψουμε τις απαραίτητες ανάγκες ενός ατόμου, πόσο μάλλον μιας οικογένειας.

Γ1

- Γεια σας, κύριε Γιώργο, θα θέλαμε να σας κάνουμε μερικές ερωτήσεις σχετικά με τη δουλειά σας.
- Βεβαίως πείτε μου.
- Πιστεύετε ότι οι ανώτεροι σας, σας εκμεταλλεύονται στη δουλειά σας;
- Προσωπικά, νομίζω ότι με εκμεταλλεύονται και δε μου φέρονται με τον σωστό τρόπο με τον οποίο φέρονται στους άλλους εργατές, γιατί είμαι πρόσφυγας...
- Δυσκολευτήκατε αρκετά να βρείτε αυτή τη δουλειά ή σας δόθηκε με ευκολία;
- Βρήκα αυτή τη δουλειά με τεράστια δυσκολία και νιώθω αλήθεια τυχερός καθώς σ' αυτή τη χώρα υπάρχουν χιλιάδες που είναι πρόθυμοι να κάνουν τα πάντα για να βγάλουν το μεροκάματό τους.
- Πιστεύετε ότι η μηνιαία αμοιβή σας είναι ικανοποιητική και ανάλογη με τις συνθήκες που εργάζεστε;
- Πιστεύω ότι είναι μέτρια, αλλά δε θέλω να ζητήσω κάτι παραπάνω, γιατί οι ανώτεροί μου δεν είναι πολύ σωστοί άνθρωποι, δε με παίρνουν πολύ στα σοβαρά και φοβάμαι μη με απολύσουν.
- Τώρα, αν δε σας πειράζει, θα θέλαμε να σας κάνουμε λίγες πιο προσωπικές ερωτήσεις, σχετικά με την προσωπική σας ζωή.
- Κανένα πρόβλημα.
- Ποιος ήταν ο λόγος που αναγκαστήκατε να αφήσετε τη χώρα σας, για να έρθετε στην Ελλάδα;
- Έφυγα από τη Σμύρνη διότι μετά τον χαμένο πόλεμο των Ελλήνων της Μ. Ασίας οι Τούρκοι έδιωχναν ανθρώπους από την πόλη, την οποία μερικοί άφηναν μόνοι τους, από φόβο μην τους πιάσουν. Ε, εμείς ήμασταν λίγοι απ' αυτούς.
- Πώς καταφέρατε να διαφύγετε από τη χώρα;
- Ευτυχώς, σε αυτό το θέμα εγώ και η οικογένειά μου σταθήκαμε τυχεροί. Προλάβαμε να επιβιβαστούμε στα πλοία των συμμάχων αμέσως και να φύγουμε, σε αντίθεση με άλλους πολλούς αθώους ανθρώπους που χάθηκαν στην προσπάθεια.
- Τι εύχεστε για το μέλλον;
- Να βρεθούν όλοι πρόσφυγες με τους δικούς τους ανθρώπους και να κάνουν μια νέα αρχή.

5^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το σχολείο σας συμμετέχει στον **Πανελλήνιο Διαγωνισμό Μαθητικής Δημιουργίας** για τους πρόσφυγες, που έχει προκηρυχθεί από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ με θέμα “**Μια προσφυγική ιστορία**”. Να γράψετε μια **αφήγηση** για έναν πρόσφυγα που μπορεί να είναι από το πρόσφατο ή πιο μακρινό παρελθόν και να αφορά μια πτυχή της ζωής του που σας έχει συγκινήσει ή εντυπωσιάσει.

ΕΛΠΙΔΑ

Ήταν κλεισμένη. Παγιδευμένη.

Το σκοτάδι γύρω την έπνιγε, ένιωθε το οξυγόνο της να λιγοστεύει. Έπαιρνε βαθιές ανάσες για να ηρεμίσει τις σκέψεις της που έτρεχαν σε ένα χάος απόγνωσης.

«Θετικές σκέψεις», σκεφτόταν από μέσα της.

Προσπάθησε να σβήσει τις εικόνες του αίματος απ’ το μυαλό της και να αποκλείσει την μυ-ρωδιά του που ερχόταν απ’ τα ρούχα της, μα χρειαζόταν το οξυγόνο.

Προσπάθησε να ξεχάσει τον πόνο που τρύπαγε το σώμα της και επιδειωνόταν, αφού καθόταν σε αυτήν την άβολη στάση.

Είχε φέρει τα γόνατά της στο στήθος της και είχε αγκαλιάσει τα πόδια της με τα χέρια της έτσι ώστε να χωράει σε αυτό το κουτί.

Προσπάθησε να ξεχάσει το αίσθημα πείνας που έκαιγε το στομάχι της και να αφεθεί στις ό-μορφες αναμνήσεις που είχε από την ζωή της.

Μα της ήταν σχεδόν αδύνατο, οι καλές αναμνήσεις είχαν διαγραφεί από το μυαλό της έτσι ώστε να αντικατασταθούν με τις άσχημες υπάρχουσες.

Έφερε στο μυαλό της τις εικόνες του πανέμορφου αδερφού της.

Τα μαύρα του μαλλιά γυάλιζαν κάτω από τις φωτεινές ακτίνες του ήλιου και τα κατάμαυρα μά-τια του ήταν χαρούμενα, σπιθοβολούσαν.

Πάντα έτσι θα ήθελε να θυμάται τον 10χρονό της αδερφό, χαρούμενο και ευτυχισμένο.

Όλα αυτά τα χρόνια που ζούμε μαζί με τον αδερφό της προσπάθησε και έκανε σχεδόν υπε-ράνθρωπες προσπάθειες για να τον μεγαλώσει χωρίς να του λείψει κανένα αγαθό.

Έκανε δύο δουλειές, δασκάλα σε δημοτικό τις πρωινές ώρες και σερβιτόρα τις υπόλοιπες.

Τίποτα το σημαντικό μα κάτι που δεν ήταν και ασήμαντο.

Τον αγαπούσε με όλη της την καρδιά, με όλη της την ψυχή.

Ήταν υπεύθυνη κηδεμόνας του από την στιγμή που οι γονείς της πέθαναν με την εισβολή κά-ποιων στρατιωτών ISIS στο πατρικό της.

Ο πατέρας της καταγόταν από τη Συρία, ενώ η μητέρα της απ’ την Ελλάδα, που είχε ακούσει τόσα πολλά μα δεν την είχε επισκεφτεί ποτέ.

Οι γονείς της ήταν εγκατεστημένοι στη Συρία πολύ πριν γεννηθεί η ίδια.

Απέβαλλε τις αισχρές εικόνες των γονιών της που μπήκαν στο μυαλό της με έναν άπρεπο και ανίδεο τρόπο, τις εικόνες τους να κείτονται στο πάτωμα μέσα στα αίματα και εφοδίασε το σώμα της με δυνάμεις.

Πήρε τον μονάκριβό της αδερφό και μεταφέρθηκαν όσο πιο μακριά μπορούσαν για να σωθούν και να ξεφύγουν από την εμπόλεμη ζώνη.

Προσπάθησε μαζί του να γεμίσει το κενό που υπήρχε μέσα της. Ήταν το μόνο μέλος της οικογένειάς της που της είχε απομείνει.

Ήθελε να κάνει τα αδύνατα δυνατά γι' αυτό το παιδί, για να μην αισθανθεί την έλλειψη της μητέρας του ή του πατέρα του. Μπήκε σε θέση να παίξει τρεις ρόλους για χάρη του· της μητέρας, του πατέρα και της αδερφής.

Συζήταγε μαζί του, τον ήθελε ρεαλιστή και να πετύχει στη ζωή του έτσι ώστε να ζούσε ήρεμα και άνετα το μέλλον του.

«Πέρα από το γεγονός πως οι άνθρωποι έφτασαν στο φεγγάρι -που παρεμπιπτόντως- το ταξίδι στο φεγγάρι είναι ένα ψέμα» διηγιόταν στον αδερφό της.

«Όταν λένε “ο ουρανός είναι το όριο”, θέλουν να πουν “μπορείς να φτάσεις όσο μακριά και ο ουρανός ακολουθάει τα όνειρα σου” τέτοια πράγματα. Μα εννοούν επίσης πως υπάρχει και ένα όριο. Μα το όνειρο αυτό δεν είναι εκεί πάνω στον ουρανό, μα εδώ μέσα στο κεφάλι μας. Δεν εννοούν το όριο του σύμπαντος μα το πνευματικό μας. Εμείς οι ίδιοι είμαστε αυτοί που βάζουμε στον εαυτό μας όρια. Και ο μόνος τρόπος να τα ξεπεράσουμε είναι να υποτάξουμε το όριο στο μυαλό μας». Εκείνος ποτέ δεν καταλάβαινε τι σημαίνουν όλα αυτά μα εκείνη ήταν πεπεισμένη πως θα του φαινότουσαν χρήσιμα στη συνέχεια .

Στην ηλικία των 23 ετών παράτησε τη ζωή της για αυτό το παιδί και την αφιέρωσε σε αυτό. Την πονούσε που ήξερε πως δε θα είχε ένα άνετο μέλλον μα την ελάφρυνε το γεγονός πως θα συνέχιζε με τον αδερφό της. Είχε στηρίξει τις ελπίδες της πάνω του. «Σκότωσε εμένα, άφησε τον να ζήσει !» φώναζε όταν τον είδε να τον παίρνουν από την αγκαλιά της. Τα ουρλιαχτά της δυνατά και καθαρά .

Δεν σταμάτησαν ούτε όταν την πυροβόλησαν στον μηρό. Γιατί την άφησαν να ζήσει , δεν ξέρε. Ίσως ήθελαν να την δουν να υποφέρει. Μα όχι από τον πόνο του πυροβολισμού, όχι.

Κάτι χειρότερο.

Πονούσε, μα δυστυχώς, ο πόνος που απλωνόταν μέσα της κάνοντας την καρδιά της και χτυπάει δυνατά και την αναπνοή της κοφτή, δεν είχε πληγή για να επουλωθεί.

Της έκαιγε το μυαλό, της γρατζούνιζε την καρδιά, μα δεν επουλωνόταν. Τα μάτια της πια, βαριά, δεν μπορούσε να τα συγκρατήσει ανοιχτά. Ήξερε πως αν τα κλείσει μπορεί και να μην τα ξανάνοιγε μα δεν την ένοιαζε. Δεν είχε πια νόημα.

Άρχισε και άκουγε φωνές γύρω της μα δεν μπορούσε να καταλάβει αν ήταν αληθινές ή αν το μυαλό της την εξαπατούσε παίζοντας αρρωστημένα παιχνίδια. Η ανάσα της βάραινε, τα μάτια της έκλειναν.

Σκεφτόταν πως όταν πήραν τον αδερφό της μέσα απ' την αγκαλιά της και την πυροβόλησαν, δεν της επέτρεψαν να αφήσει την τελευταία της πνοή ήρεμα.

Την έσυραν πάνω στα ερείπια της γειτονιάς της και την έκλεισαν σε ένα κουτί.

Δεν έβλεπε τίποτα. Είχε μόνο μία τρύπα τρυπημένη στο πλάι του, απ' την οποία κάθε φορά που προσπαθούσε να δει μέσα της, συναντούσε το απόλυτο σκοτάδι. Την μετέφεραν και το ένωθε απ' τις συγκρούσεις που σταδιακά έκανε το κουτί.

Ήξερε όταν σταμάτησαν και ήξερε και όταν έφτασαν στον προορισμό τους μα ήταν πολύ εξαντλημένη για να αντισταθεί. Δεν είχε και κανένα νόημα για να το κάνει.

Αργότερα μόνο κατάλαβε πως αυτοί που την κουβάλησαν δεν ήταν απ' τον στρατό του ISIS, μα άνθρωποι που πέρναγαν και έσωζαν χτυπημένα με ρίσκο τη δική τους ζωή. Πακετάριζαν ζωντανά πακέτα και τα έστελναν μακριά, χωρίς καν την επιβεβαίωσή τους. Ήταν μισολιποθυμισμένη όταν την κουβάλησαν μα θυμόταν τα λόγια τους: «Θα ζήσει, έχει μέλλον μπροστά της, φορτώστε την κι αυτήν».

Ήταν νευριασμένη που μίλαγαν έτσι για εκείνη, σαν να μην ήταν τίποτα, μα αργότερα συνειδητοποίησε πως εκείνοι οι άνθρωποι την έσωσαν, επειδή νόμισαν ότι είναι κάτι.

Δε θα μπορούσε να μην είναι πιο ευγνώμων σήμερα.

Οι φωνές ολοένα και δυνάμωναν, μέχρι που ήταν σίγουρη πως δεν ήταν απλώς η ιδέα της.

Προσπάθησε να φωνάξει, να μιλήσει έστω, μα η φωνή της ήταν παγιδευμένη στον λαιμό της, αρνιόταν να βγει.

Πώς ήξερε πως δεν ήταν απ' το ISIS; Δεν το ήξερε.

Ήταν σίγουρη πως θα μετάνιωνε γι' αυτό που θα ακολουθούσε στη συνέχεια μα δεν την ένοιαζαν οι συνέπειες.

Η καρδιά της άρχισε να χορεύει ξέφρενα μέσα στο στήθος της κοπάνησε ενάντια στο κουτί. Τελικά αποδείχτηκε η καλύτερη επιλογή της ζωής. Μια φορά, τίποτα.

Δεύτερη, ακόμη τίποτα.

Τρίτη και πιο δυνατή, ξανά σιωπή ακολούθησε.

«Βοήθεια» μουρμούρισε. Η φωνή της υψωνόταν με κάθε χτύπο πια.

«Βοήθεια!», χτύπος.

«Βγάλτε με από δω, βγάλτε με!» πολλοί χτύποι ακολούθησαν μετά απ' αυτό.

Ήταν σαν το σώμα της να μην την υπάκουγε πια, είχε βρει δύναμη και αψηφώντας τον πόνο που τον διαπέρναγε, αυτόνομο κοπανιόταν ολόκληρο.

Κάποια στιγμή ξανακούστηκαν ομιλίες.

Δεν μπόρεσε να καταλάβει ακριβώς τι έλεγαν μα μπόρεσε και ξεχώρισε κάποιες λέξεις που έκαναν κατανοητό πως θα την βοηθούσαν και θα την έβγαζαν από 'κει μέσα.

Δάκρυα έτρεχαν πάνω στα μάγουλά της, αυτήν τη φορά όχι λύπης ή πόνου, χαράς.

Ένα χαμόγελο κάλυπτε τα ξερά χείλη της και όταν, επιτέλους, σήκωσαν το καπάκι του κουτιού κάλυψε τα μάτια της για να προστατευτεί απ' την ξαφνική επαφή με το φως.

Πήρε μια ανάσα ,μια δεύτερη μια Τρίτη ώσπου ακολούθησε κι άλλες, σημάδι για το πόσο πολύ χρειάζονταν οξυγόνο.

Δύο άτομα την σήκωσαν από εκεί μέσα, με ακόμη περισσότερη προσοχή όταν άκουσαν το επίμονο κλαψούρισμα που απέδρασε από το χείλη της.

Μια κοπέλα περίπου στην ηλικία της με όμορφα ξανθά μαλλιά βρισκόταν μπροστά της, μαζί με έναν νεαρό δίπλα της.

Τα μάτια της κοπέλας διαπερνούσαν τα δικά της καθώς με προσοχή και συμπόνια την εξέταζαν.

«Είσαι καλά; Αισθάνεσαι καλά;» η κοπέλα τη ρώτησε γλυκά.

Κοίταξε κάτω στο σώμα της.

Τα μανίκια της ζακέτας της ήταν καλυμμένα με ξηραμένο αίμα και έμοιαζαν σαν να τα είχε βουτήξει μέσα σε ρόφημα σοκολάτας.

Στον αριστερό της μηρό υπήρχε μια τεράστια πληγή, μέσα από την οποία ανέβλυζε ζεστό αίμα.

Της φαινόταν για καλά;

Μα τότε κατάλαβε πως η κοπέλα αυτή δεν ευνοούσε τη σωματική της υγεία μα την ψυχική.

Έριξε μια ματιά γύρω της.

Μερικά ακόμα άτομα στέκονταν γύρω της και την κοιτούσαν συμπονετικά σαν να της λέγανε «Όλα θα πάνε καλά».

Γύρισε το βλέμμα της και πάλι στην κοπέλα και κούνησε καταφατικά το κεφάλι της.

«Πώς σε λένε γλυκιά μου;» την ξαναρώτησε η κοπέλα.

«Είμαι... είμαι η Ελπίδα.» απάντησε με βραχνή φωνή.

Το χαμόγελο στα χείλη της γυναίκας μπροστά της μεγάλωσε και απευθύνθηκε στους υπόλοιπους.

«Παιδιά κοιτάξτε! **Βρήκαμε την Ελπίδα!**»

Σκίτσο Χριστιάνα Σεϊντή

Γ3

Μια προσφυγική ιστορία

Στο κέντρο υποδοχής Καρά Τεπέ στη Μυτιλήνη γνώρισα τον Σούκρι, έναν 20χρονο άνδρα από τη Συρία. Από τότε που θυμάται τον εαυτό του, ο Σούκρι γνώρισε βομβαρδισμούς και στρατιωτικές επιθέσεις. Σε μια από αυτές τραυματίστηκε σοβαρά στο πόδι από αδέσποτη σφαίρα. Δεν ήθελε όμως να εγκαταλείψει τον τόπο του και πάσχιζε να επιβιώσει κάνοντας οποιαδήποτε από τις λιγοστές δουλειές που υπήρχαν στη Συρία. Όμως δεν άντεξε τον φόβο και όταν οι γονείς του και ο αδελφός του σκοτώθηκαν σε έναν βομβαρδισμό αποφάσισε να τα πουλήσει όλα και να πάει στη Γερμανία, όπου είχαν καταφύγει νωρίτερα ο θείος του με την οικογένειά του. Πέρασε τα σύνορα πληρώνοντας, όπως όλοι, έναν λαθρέμπορο και έφτασε στη Σμύρνη, απ' όπου μέσω ενός άλλου λαθρεμπόρου ήρθε στην Ελλάδα.

«Ήμασταν σαράντα επτά άτομα και μας έβαλαν σε μια βάρκα που ήταν το πολύ για τριάντα. Και ο καθένας είχε τουλάχιστον μία τσάντα με τα πράγματά του. Από τις πρώτες στιγμές η βάρκα έμπαζε νερό. Οι λαθρέμποροι μάς έσπρωχναν για να φύγουμε, αλλά ο κόσμος μέσα φώναζε τρομοκρατημένος και ζητούσε να βγει πάλι στη στεριά. Ζήτησα να βγω έξω και να πάρω τα λεφτά μου πίσω, αλλά ο Τούρκος δεν άκουγε τίποτα. Έβαλε μπρος τη μηχανή και με έσπρωξε, εξηγώντας σε αυτούς που κάθονταν στην πρύμνη πώς να χειριστούν το τιμόνι. Κανένας μας δεν ήξερε πως να χειριστεί βάρκα.

Όταν πια βρεθήκαμε στα ανοιχτά της θάλασσας, η βάρκα έμπαζε νερά και όλοι πλέον πιστεύαμε ότι θα πεθάνουμε. Ο κόσμος έκλαιγε, αγκαλιάζονταν και προσεύχονταν. Κλείσαμε τα μάτια μας και περιμέναμε τον θάνατο. Μετά από λίγη ώρα και πηγαίνοντας στα τυφλά, η βάρκα έπεσε πάνω σ' έναν βράχο κι εγώ έπεσα στη θάλασσα. Δεν ξέρω κολύμπι και πιάστηκε πάνω σε έναν άλλο άνδρα που φορούσε σωσίβιο. Ευτυχώς μάς είδε η ακτοφυλακή και ήρθε και μας έβγαλε έναν έναν. Έχασα το σακίδιο μου με τα πράγματά μου, αλλά όχι τα χρήματά μου. Αυτά τα είχα κολλημένα επάνω μου, μόνο που βράχηκαν. Τώρα θέλω να βγάλω εισιτήριο για να φύγω».

Ο Σούκρι, όπως οι περισσότεροι συμπατριώτες του, θέλει να πάει στη Γερμανία για να ενωθεί με τους συγγενείς του. Θέλει να σπουδάσει, να βρει μια δουλειά και κάποια στιγμή να μπορέσει να κοιμηθεί ολόκληρο το βράδυ χωρίς να ξυπνά τρομαγμένος νομίζοντας ότι πέφτουν βόμβες πάνω στο σπίτι του.

«Από πού είστε;» - «Από τον... πλανήτη Γη»

Η επιβίωση

Ήταν μια μουντή μέρα όταν οι δραματικές εμπειρίες μου ξεκίνησαν. Σηκώθηκα από το κρεβάτι και άρχισα τις συνηθισμένες ετοιμασίες για το σχολείο. Ντύθηκα με ότι πιο ζεστό έχω καθώς είχε μια ελαφριά ψυχρούλα. Την ώρα που άνοιξα τη πόρτα για να φύγω ώστε να πάω στο σχολείο άκουσα τη γεμάτη ανησυχία φωνή της μητέρας μου να λέει «Ααχίλ να προσέχεις ο κόσμος δεν είναι καλά» Δεν απάντησα, απλά την κοίταξα με ένα βλέμμα που διέγραφε αυτόματως όλες της τις ανησυχίες. Στο σχολείο οι ώρες περνούσαν αργά. Άρχισα να μην νιώθω καλά και να έχω ανησυχίες για τα λόγια της μητέρας μου το πρωί. Και αν αυτή η ανησυχία της είχε κακό τέλος; Αν γνωρίζει κάτι και δεν το ομολογεί; Είχα πολλά ανάμεικτα συναισθήματα και διάφορες περίεργες σκέψεις περνούσαν από το παιδικό μυαλό μου. Οι ώρες μαθημάτων επιτέλους τελείωσαν. Γυρνούσα σπίτι με αρκετές απορίες για να απαντηθούν από τους γονείς μου. Τις σκέψεις μου τις διέκοψε ένας δυνατός και άχαρος θόρυβος που μου βούλωσε τα αυτιά. Λιποθύμησα από τον τρόπο μου, έχασα τη γη κάτω από τα πόδια μου.

Ξύπνησα, ξύπνησα σε ένα μοναδικό μέρος. Σε ένα μέρος κατάσπρω όπου, όπου και να πήγαινες συναντούσες αδιέξοδο. Άρχισα να διακρίνω κάποιον και για την ακρίβεια... κάποια. Μια γυναίκα ερχόταν προς το μέρος μου με αργό και ήρεμο βηματισμό. Δεν μπορούσα να τη διακρίνω καλά, αλλά όταν επιτέλους ήρθε πιο κοντά συνειδητοποίησα ότι ήταν η μητέρα μου. Γονάτισε στο πλάι μου, μου χαμογέλασε γλυκά και μου ψιθύρισε «Ααχίλ ξύπνα ! Πρέπει να επιβιώσεις». Άνοιξα τα μάτια μου. Βρέθηκα σε ένα άλλο μέρος. Ένα μέρος που ονομάζεται πραγματικότητα. Κοίταξα γύρω μου. Είδα θεάματα που δεν είχα ξαναδεί ποτέ. Γύρω μου κατεστραμμένα κτήρια, συντρίμμια, φωτιές στους δρόμους. Προσπάθησα να σηκωθώ, αλλά ήμουν βαθιά τραυματισμένος στο πόδι μου. Σκέφτηκα αυτομάτως ότι πρέπει να σηκωθώ, για να δω αν η πολυαγαπημένη μου οικογένεια, το πανέμορφο μικρό σπιτάκι μου είχαν επιβιώσει, από την τρομαχτικά μεγάλη και δυνατή βόμβα που μας είχαν βάλει. Ουρλιαχτά γυναικών και παιδιών ακουγόntonταν από μακριά. Καθώς πλησίαζαν στο σπίτι μου τα ουρλιαχτά γινόντουσαν ακόμα πιο δυνατά. Όταν επιτέλους έφτασα στη γειτονιά μου συνειδητοποίησα από που ερχόντουσαν αυτά τα σπαραχτικά ουρλιαχτά. Χιλιάδες πτώματα. Άλλα σκεπασμένα με κάτασπρα πανιά που είχαν κοκκινίσει από ανθρώπινο αίμα και άλλα παρατημένα από 'δω και εκεί. Έβλεπα ανθρώπους να ξεψυχούν... να αφήνουν την τελευταία ανάσα τους σε αυτόν τον κόσμο. Έβλεπα ανθρώπους με απώλειες χεριών, ποδιών που έστρεψαν σε μένα και αποζητούσαν βοήθεια. Έβλεπα ανθρώπους να σπαράζουν στο κλάμα πάνω από δικούς τους ανθρώπους που ήταν πλέον νεκροί. Το σπίτι μου ήταν πια σκόνη. Είδα τον πατέρα μου να καλύπτει το σώμα μιας γυναίκα ... της μητέρας μου. Δεν ήθελα να το αποδεχθώ... δεν μπορούσα. Όταν ο πατέρας μου με αντίκρισε έτρεξε και με αγκάλισε σαν να μην ήθελε να με αφήσει ποτέ. Μου σκούπισε τα δάκρυα λέγοντας μου «Ο κόσμος δεν είναι καλά Ααχίλ». Σειρήνες ακουγόntonταν από μακριά. Θα έσκαγε και άλλη βόμβα ο πατέρας μου προσπάθησε να μη μου δείχνει ότι είναι φοβισμένος, αλλά εγώ το καταλάβαινα. Κανείς δεν μπορούσε να μην είναι φοβισμένος... ήταν ζήτημα ζωής ή θανάτου. «Πρέπει να καταφύγουμε στο λιμάνι... εκεί θα μπούμε σε μία βάρκα και αν ο θεός είναι μαζί μας θα φτάσουμε σώοι και αβλαβείς στην Ελλάδα». Δεν του έφερα αντίρρηση και αρχίσαμε να τρέχουμε. Θα είμαστε ευγνώμονες, αν καταφέρναμε να

επιβιώσουμε... Είχα ακούσει ότι σε αυτές τις βάρκες ελάχιστοι επιβίωναν... και ότι οι περισσότεροι πνιγόντουσαν στην άγρια θάλασσα. Έπρεπε να το ρισκάρουμε. Φτάνοντας στο λιμάνι μας είπαν ότι δεν υπάρχει καθόλου χώρος για άλλους. Ο πατέρας μου προσπαθούσε να βρει μια λύση για να μπορέσουμε να σωθούμε. Μετά η υπομονή του εξαντλήθηκε. Μας έβγαλε με βία ο πατέρας μου στη βάρκα χτυπώντας τον ελεγκτή και αφήνοντας τον αναίσθητο. Ταξιδεύαμε πολλές μέρες. Οι μέρες έγιναν εβδομάδες και οι εβδομάδες μήνες. Πολλοί άνθρωποι είχαν χάσει τη ζωή τους, αλλά εμείς είχαμε επιβιώσει και ήμασταν ενωμένοι με όσες προμήθειες είχαν μείνει. Λίγο πριν φτάσουμε στον τελικό προορισμό μας, τραγικά πράγματα συνέβησαν, διότι συναντήσαμε καταιγίδα για ακόμα μια φορά. Άγρια κύματα χτυπούσαν τη βάρκα. Ήμουν τόσο φοβισμένος! Μια μητέρα με το μόλις δύο μηνών μωρό της έπεσαν στη θάλασσα. Ήταν πλέον αβοήθητοι, σκέφτηκα. Μέχρι που είδα τον πατέρα μου να παλεύει με τα κύματα, να αρπάζει τη μητέρα και να τη βάζει πίσω στη βάρκα. Έκανε απεγνωσμένες προσπάθειες να βρει το μωρό. Ένα κύμα τον έφερε δίπλα στη βάρκα. Άπλωσα το όλο πληγές χέρι μου να τον βοηθήσω, αλλά δεν τον έφτανα. Τον καβαλούσαν με δύναμη τα κύματα μέχρι που χάθηκε στην απέραντη θάλασσα. Οι τελευταίες του λέξεις ήταν «Ααχίλ να είσαι δυνατός!».

Ήμουν πλέον αβοήθητος. Δεν ήξερα τι να κάνω. Οι γονείς μου δεν ήταν πια μαζί μου και έπρεπε να φροντίσω τον εαυτό μου. Είχαμε μείνει τρεις από τους δέκα. Μέσα σ' αυτούς μια γυναίκα μεγάλης ηλικίας, ένας άντρας και 'γω. Οι προμήθειες είχαν τελειώσει. Αργά ή γρήγορα θα πέθαινα από την απώλεια νερού και φαγητού. Έφτασε άλλη μια νύχτα όπου έλπιζα να κοιμηθώ και να μην ξανά ξυπνήσω. Κι όμως με ξύπνησαν φωνές. Είχαμε φτάσει στον προορισμό μας. Τα είχα καταφέρει. Μας περιποιήθηκαν όσο έπρεπε και από 'κει και πέρα έπρεπε να τα βγάλουμε πέρα μόνοι μας. Χιλιάδες πρόσφυγες σαν και μας ήταν εκεί. Αυτό μείωσε το αίσθημα μοναξιάς που είχα. Μα το είχα συνηθίσει πια. Εφόσον στάθηκα τυχερός να επιβιώσω έπρεπε να συνεχίσω να προσπαθώ μέχρι το τέλος. Όλοι πρέπει να προσπαθούμε για ένα καλύτερο αύριο... για μια καλύτερη ζωή!

Τμήμα Γ1

Ομάδα 1

Ζαννάκη Σταυριάννα
Θανάσης Κώστας
Κοντογιάννη Χριστίνα
Λάνγκας Παναγιώτης
Διαμαντιδάκης Νίκος

Ομάδα 2

Γιαουπάι Ιωάννα
Γλαντζή Αγγελική
Ελαγκάν Γκαμάλ
Κατσούλης Θοδωρής
Μεσθανέως
Ελευθερία

Ομάδα 3

Αποστόλου Μυρτώ
Ασλάνη Έλλη
Δάνα Κατερίνα
Θωμανίκου Άτζελα
Μίχος Δημήτρης

Ομάδα 4

Αγουρζενιτζίδης Ωρίωνας
Ζάκα Κλέντι
Κάππος Γιάννης
Κοτίδης Χρήστος
Κουβέλης Φίλιππος

Ομάδα 5

Αγκαλλίου Ματέο
Αλεξανδρή Μαριτίνη
Βονάτσος Νίκος
Γιαννακοπούλου Άννα
Καλογεροπούλου Άννα
Μαστρογιάννη Φωτεινή

Τμήμα Γ2

Ομάδα 1

Μοσχοβίτης Πέτρος
Νυδριώτη Δήμητρα
Παπαδάκη Αλίκη

Ομάδα 2

Μπισμπιρούλας Κωνσταντίνος
Ναχμίας Τσιράκης Κωνσταντίνος
Παπακωνσταντίνου Αριάδνη

Ομάδα 3

Μπερτσάτου Νεφέλη
Μπίγαλης Μάριος
Μπίρταχας Γιάννης
Νικολαΐδης Αντώνης

Ομάδα 4

Μοσχοβίτης Μηνάς
Μπολιάς Νίκος
Ναχμίας Τσιράκης Μάριος
Παναγιωτίδης Ηρακλής

Ομάδα 5

Μπαϊρακτάρη Σόφη
Μπαλίου Μπλέντι
Μπεκίρ Μαριλένα
Μπρατσάι Ίντα

Τμήμα Γ3

Ομάδα 1

Σερεμέτα Γιωργία
Τσαλούκη Εβελίνα
Χατάμπ Μοχάμεντ

Ομάδα 3

Σεϊντή Χριστιάννα
Σελάρ Κατερίνα
Φίλιππας Δημήτρης

Ομάδα 3

Παυλόπουλος Λεονάρδος
Ραυτόπουλος Κων/νος
Ρούκο Νικολέτα

Ομάδα 4

Παυλίδης Παύλος
Πράσινος Κων/νος
Προκόπης Σταύρος

Ομάδα 5

Παυλόπουλος Μάριος
Πέπα Έβη
Ρούκο Χρίστος
Τράκα Σόφη

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Με μαύρα γράμματα αναφέρονται οι μαθητές/τριες που είχαν την επιμέλεια της δημιουργικής γραφής.

Σημασία έχει να είσαι **άνθρωπος**, όχι ζωντανός

George Orwell